

Důsledky změny judikatury soudů v průběhu soudního řízení

Nepokusí-li se stěžovatel do okamžiku vydání obrátového rozhodnutí Nejvyššího soudu přesvědčit obecné soudy o potřebě změny dosavadní judikatury, pak za předpokladu priority hodnoty stálosti judikatury, již lze prolomit pouze za podmínky splnění přísných procedurálních a materiálních podmínek, nelze stěžovateli přisvědčit, že pomnutí rozhodnutí Nejvyššího soudu znamená excesivní odchýlení od (relevantním způsobem a nově) založené judikatorní praxe, čímž by mělo být zasaženo do práva stěžovatele na spravedlivý proces.

(Nález Ústavního soudu české republiky sp.zn. II.ÚS 2234/10 ze dne 9.8.2013)

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků o ústavní stížnosti obchodní společnosti P., s.r.o., se sídlem v P., zastoupené JUDr. J.B., advokátem, se sídlem v P., proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 č. j. 52 C 341/2009-60 ze dne 4. listopadu 2009 a proti rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 30 Co 106/2010-96 ze dne 20. dubna 2010, za účasti 1. Obvodního soudu pro Prahu 9 a 2. Městského soudu v Praze jako účastníků řízení, a B.P., jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že ústavní stížnost se zamítá.

Z odůvodnění:

I.

Rekapitulace ústavní stížnosti

1. Stěžovatelka se včas zaslanou a po formální stránce zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, odpovídající ústavní stížnosti domáhala zrušení shora uvedených soudních rozhodnutí. Dle jejího názoru mělo být zasaženo do základního práva na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a porušeny principy dle čl. 1 odst. 1 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod tím, že jí obecné soudy neposkytly ochranu při sporu o zaplacení peněžité částky.

2. Stěžovatelka uvedla, že podala žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 9, již se domáhala po žalovaném (tj. po vedlejším účastníkovi v tomto řízení o ústavní stížnosti) zaplacení částky 61 791,38 Kč s příslušenstvím z titulu neuhrazené pohledávky ze smlouvy o úvěru, uzavřené mezi vedlejším účastníkem a předchozím věřitelem žalovaného (GE Money Bank a. s.). Tuto pohledávku stěžovatelka od předchozího věřitele získala na základě rámcové smlouvy o postoupení pohledávek. Nalézací soud žalobu zamítl s odůvodněním, že žalobce (stěžovatelka) neprokázala uhrazení ceny za postoupení pohledávky, nebylo tedy v řízení prokázáno, že smlouva o postoupení pohledávek je s ohledem na odkládací podmínku účinná a že je žalobce ve sporu aktivně legitimován. Nalézací soud se při posouzení rozhodné právní otázky zabíral judikaturou Nejvyššího soudu, přičemž došel k závěru, že na uvedený případ dopadá judikatura vzájemně rozporná, a proto se přiklonil k jedné z výkladových variant, aniž by přikládal význam skutečnosti, že postupitel dlužníkovi postoupení oznámil.

3. Stěžovatelka napadla rozsudek nalézacího soudu odvoláním, odvolací soud však rozhodnutí soudu první instance potvrdil jako věcně správné s tím, že stěžovatelka stran tvrzení, že je právní

nástupkyní věřitele, svoji povinnost důkazní nesplnila, čímž byl plně odůvodněn závěr, že nemá právo na plnění ze smlouvy o úvěru vůči žalovanému (vedlejšímu účastníkovi). Rozhodnutí Nejvyššího soudu, jimiž stěžovatelka podpořila svoji argumentaci, označil za nepřipadné, jelikož závěry v nich vyslovené na tento spor prý nedopadaly, neboť otázku zaplacení úplaty za postoupení pohledávek neřešily.

4. Stěžovatelka shrnula, že rozhodnutí obecných soudů znamenají odchýlení od převažující, kontinuální a stabilizované judikatorní praxe, vymykají se zásadě právního státu a zasahují tím do jejího práva na spravedlivý proces. Nezohlednění judikatury Nejvyššího soudu v tomto případě nese rysy jurisdikční libovůle, neboť došlo k odchýlení se od ustálené judikatury, aniž by takový postup byl dostatečně odůvodněn. Stěžovatelka rozvedla, že obě napadená soudní rozhodnutí jsou vystavěná na důvodu, že smlouva o postoupení pohledávek není účinná, a to s ohledem na odkládací podmínku, jejíž splnění stěžovatelka neprokázala, tj. neprokázala, že došlo k uhrazení ceny za její postoupení. K věci samé dále uvedla, že dosavadní ustálená judikatura již nebere ohled na smlouvu o postoupení pohledávky, ale za nosný považuje úkon věřitele - postupitele, který dlužníkovi oznamuje, že má plnit postupníkovi. Z uvedené judikatury plyne, že eventuální námitka neplatnosti postupní smlouvy s výjimkou případů uvedených v § 525 občanského zákoníku dlužníkovi vůči postupníkovi nepřisluší. Soud v této souvislosti vůbec nezkontroloval, zda postupitel oznámil postoupení pohledávky dlužníkovi, ani to, zda postupník toto postoupení dlužníkovi prokázal. Dále stěžovatelka uvedla, že ve shodné věci senát Městského soudu v Praze rozhodl naprosto odlišně, čímž též došlo k porušení předvídatelnosti soudních rozhodnutí a principu právní jistoty. Protože v této věci se stěžovatelka nemohla dovoláním obrátit na Nejvyšší soud, nezbylo jí, než se svého práva na spravedlivý proces domoci u Ústavního soudu, a proto žádá zrušení napadených soudních rozhodnutí.

II.

Rozhodný obsah napadených rozhodnutí a soudního spisu

5. Ústavní soud si vyžádal soudní spis. Z jeho obsahu se podává, že po zahájení řízení se nalézací soud nejprve snažil doručit platební rozkaz a posléze nalézt adresu žalovaného, kam by mu mohl doručovat, resp. zda by někdo z příbuzných vyslovil souhlas s ustanovením opatrovníkem. Paralelně vyzval stěžovatelku k doplnění neúplných skutkových tvrzení, jež se však týkala poplatků, smluvních pokut, úroků a sankčních úroků. V projednávané věci nařídil jednání (vedlejšímu účastníkovi předvolání zaslal na adresu ohlašovny trvalého pobytu a po vrácení zásilky vyvěsil na úřední desku sdělení dle ustanovení § 49 odst. 4 o. s. ř.). Na nařízené jednání se nikdo nedostavil. Tentýž den došla od stěžovatelky omluva z účasti na jednání z důvodu nemoci právního zástupce, kterou soud zhodnotil jako podmíněnou a k níž nelze přihlížet, neboť v podání stěžovatelky stálo: „... pokud by [soud] skutková tvrzení považoval za nedostatečně prokázaná, a proto by rozhodl v neprospěch žalobkyně, prosíme o odročení...“

6. V ostatním Ústavní soud zjistil, že všechny relevantní informace odpovídají tomu, jak je stěžovatelka rozvedla v ústavní stížnosti a jak jsou vyličený shora.

III.

Rekapitulace vyjádření ostatních účastníků řízení

7. Ústavní soud vyzval účastníka řízení, Městský soud v Praze, aby se k ústavní stížnosti vyjádřil. Ten stručně poukázal na odůvodnění svého napadeného rozhodnutí s tím, že ústavní stížností napadené rozhodnutí nebylo v rozporu s rozhodnutím, které označila stěžovatelka (č. j. 64 Co 89/2010-76), neboť to bylo vydáno později (dne 4. 6. 2010, tedy až po cca. 6 týdnech - pozn. Ústavního soudu). Účastník závěrečný návrh nečinil.

8. Ústavní soud vyzval účastníka řízení, Obvodní soud pro Prahu 9, aby se k ústavní stížnosti vyjádřil. Ten však své právo nevyužil.

9. Ústavní soud vyzval vedlejšího účastníka řízení. Ani ten však svého práva nevyužil.

10. Stěžovatelka naopak k výzvě Ústavního soudu v rámci repliky zhodnotila vyjádření účastníka řízení a sdělila, že k namítanému rozporu v rozhodovací praxi Městského soudu v Praze dle jejího povědomí došlo již dříve, než jak bylo poukázáno na usnesení č. j. 64 Co 89/2010-76 ze dne 4. 6. 2010, byť dohledala pouze usnesení č. j. 29 Co 69/2009 ze dne 21. 5. 2009, které se též týkalo aktivní legitimace stěžovatele na základě stejné rámcové smlouvy o postoupení pohledávky s výhradou, že se nejednalo o zcela skutkově a právně totožnou věc.

11. Podle obecného principu právního, nestanoví-li přechodná ustanovení novelizujícího zákona jinak, pak se řízení vede a dokončí dle účinných zákonných ustanovení. Dle ustanovení § 44 zákona o Ústavním soudu „[n]ebyl-li návrh mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením odmítnut, nařídí Ústavní soud ústní jednání, lze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Ústní jednání nařídí vždy, stanoví-li tak tento zákon nebo provádí-li Ústavní soud dokazování.“, a protože předjímaná situace nenastala, tj. od ústního jednání nelze očekávat další objasnění věci, dokazování se provádět nebude a zákon jeho nařízení nestanoví, Ústavní soud ústní jednání nenařídil.

IV.

Východiska

12. Ústavní soud je dle čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

13. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je zpravidla oprávněn zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla stěžovatelka účastníkem, k porušení jejich základních práv či svobod chráněných ústavním pořádkem. Obdobně bude soud chránit základní práva a svobody, pokud by došlo v rozhodnutí obecného soudu k procesnímu excesu, který by neměl toliko povahu běžného porušení podústavního práva - jehož náprava není úkolem Ústavního soudu - nýbrž toto vybočení by naopak mělo charakter zřejmého rozporu s principy spravedlnosti, zejména pak v důsledku extrémního nerespektování pravidel upravujících řízení [viz nálezy sp. zn. II. ÚS 198/07 ze dne 3. 5. 2007 (N 74/45 SbNU 171), nálezy sp. zn. I. ÚS 1671/08 ze dne 5. 11. 2008 (N 191/51 SbNU 321), nálezy sp. zn. IV. ÚS 323/05 ze dne 11. 7. 2006 (N 131/42 SbNU 45), nálezy sp. zn. I. ÚS 1126/07 ze dne 22. 11. 2007 (N 206/47 SbNU 647), nálezy sp. zn. I. ÚS 653/03 ze dne 12. 5. 2004 (N 69/33 SbNU 189), dostupné in <http://nalus.usoud.cz>]. Jde-li o výklad a aplikaci předpisů podústavního práva provedeného obecnými soudy, lze je hodnotit za protiústavní, jestliže nepřipustně postihují některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jež je v soudní praxi respektován a představuje tím nepředvídatelnou interpretační libovůli. Obdobně to platí i pro rozpory mezi závěry o skutkovém stavu a provedenými důkazy nutnými k jeho zjištění. Jinak vyjádřeno, pravomoc Ústavního soudu je založena výlučně k přezkumu rozhodnutí z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. zda v řízení (a posléze rozhodnutím v něm vydaným) nebyla dotčena ústavně zaručená práva účastníků, zda řízení bylo vedeno v souladu s těmito principy a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.

14. Ze shora uvedeného se podává, že Ústavnímu soudu byly k posouzení předloženy dvě otázky, jež

svým významem v tomto konkrétním případě zasahují do ústavním pořádkem garantovaného práva na spravedlivý proces a ochranu vlastnictví dle čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: zda stěžovatelka jako postupník byla povinna podle dosavadní judikatorní praxe prokázat svoji aktivní legitimaci ve sporu, ačkoli postupitel dlužníkovi oznámil, že má svůj dluh splnit postupníkovi, a dále, zda se stěžovatelka mohla spolehnout na tu variantu z rozpolcené dosavadní judikatury obecných soudů, jež vyznívala v její prospěch.

V.

Posouzení

15. V rovině podústavního práva je nutné zdůraznit, že Nejvyšší soud se postupně vyjadřoval k několika aspektům postoupení pohledávky, mezi jinými k povinnosti soudu zkoumat platnost smlouvy o postoupení pohledávky, k oprávnění dlužníka v tomto směru činit nějaké právně relevantní námitky, komu je dlužník povinen plnit, je-li mu postoupení pohledávky oznámeno postupitelem, anebo prokázáno postupníkem apod.

16. Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 293/2002 ze dne 21. 5. 2003, uveřejněného pod Rc 16/2004 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, „[p]ouze platná smlouva o postoupení pohledávek může mít za následek změnu v osobě věřitele, kdy nový věřitel (postupník) nabývá nejen postupovanou pohledávku, ale spolu s ní též aktivní věcnou legitimaci k jejímu uplatnění a úplnému výkonu. Naproti tomu je otázka platnosti smlouvy o postoupení pohledávky nerozhodná z hlediska účinku splnění závazků dlužníkem postupníkovi, oznámí-li dlužník postoupení pohledávky postupitel. Za této situace, kdy dlužník není oprávněn dožadovat se prokázání smlouvy o postoupení pohledávky, zaniká jeho závazek splněním postupníkovi i v případě, kdy smlouva o postoupení pohledávky neexistuje (ať již z jakéhokoli důvodu).“ Nejvyšší soud rozvedl, že předpokladem právní účinnosti postoupení pohledávky je oznámení tohoto postoupení dlužníkovi; teprve od tohoto okamžiku je dlužník povinen plnit postupníkovi jako svému věřiteli s tím, že pokud mu postoupení pohledávky oznámí samotný původní věřitel - postupitel, postupník nemá povinnost ničeho prokazovat a dlužník je povinen plnit postupníkovi bez ohledu na to, zda je smlouva o postoupení pohledávky platná či nikoliv a takovýmto plněním závazek dlužníka zaniká. Od této situace je pak nutné odlišovat stav, jako v posuzované věci, kdy ke splnění závazku vůči avizovanému postupníkovi nedojde a jeho zaplacení se stane předmětem soudního sporu; v takovém případě je pak nutno v rámci zkoumání aktivní legitimace k vymáhání pohledávky řešit i otázku platnosti smlouvy o postoupení pohledávky, když v důsledku její neplatnosti ke změně v osobě věřitele nemůže dojít. Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 606/2003 ze dne 1. 7. 2004, uveřejněného pod Rc 78/2005 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, „[p]rokázal-li postupník dlužníkovi postoupení pohledávky smlouvou, která byla neplatná proto, že ji postupitel uzavřel v duševní poruše, která jej činila k tomuto úkonu neschopným (§ 38 odst. 2 obč. zák.), a plnil-li poté dlužník postupníkovi, pak dluh zanikl splněním, ledaže dlužník o důvodu neplatnosti věděl.“ Nejvyšší soud vysvětlil, že dokud postoupení pohledávky neoznámí dlužníkovi nebo dokud postupník postoupení pohledávky dlužníkovi neprokáže, zproští se dlužník závazku plněním postupiteli. Pouze platná smlouva o postoupení pohledávek může mít za následek změnu v osobě věřitele, kdy nový věřitel (postupník) nabývá nejen postupovanou pohledávku, ale spolu s ní též aktivní věcnou legitimaci k jejímu uplatnění a úplnému výkonu. Naproti tomu je otázka platnosti smlouvy o postoupení pohledávky nerozhodná z hlediska účinku splnění závazků dlužníkem postupníkovi, oznámí-li dlužník postoupení pohledávky postupitel. Za této situace, kdy dlužník není oprávněn dožadovat se prokázání smlouvy o postoupení pohledávky, zaniká jeho závazek splněním postupníkovi i v případě, že smlouva o postoupení pohledávky neexistuje (z jakéhokoli důvodu).

17. Opačně judikoval Nejvyšší soud ve věci sp. zn. 32 Odo 201/2004, kdy se rozsudkem ze dne 30. 3. 2005 odchyloval od dosavadní judikatury a ve strohém odůvodnění dovodil, že aktivní legitimaci

postupníka netřeba zkoumat, neboť dlužník není oprávněn dožadovat se prokázání smlouvy o postoupení a je povinen plnit postupníkovi; přezkum platnosti smlouvy o postoupení se pak podle něj stává irelevantní.

18. K původní judikatuře se Nejvyšší soud vrátil rozsudkem sp. zn. 29 Odo 1106/2005 ze dne 11. 12. 2007, kdy došel k závěru, že dlužník není oprávněn dožadovat se prokázání smlouvy o postoupení pohledávky a splní-li závazek poskytnutím plnění postupníkovi poté, kdy mu bylo postoupení pohledávky oznámeno postupitelem, jeho závazek zanikl i tehdy, jestliže smlouva o postoupení pohledávky je neplatná. V této judikatorní linii pokračoval Nejvyšší soud i rozsudkem sp. zn. 32 Cdo 377/2007 ze dne 29. 9. 2008, kdy zopakoval, že pouze platná smlouva o postoupení pohledávky může mít za následek změnu v osobě věřitele, včetně aktivní věcné legitimace k jejímu vymáhání. Se změnou v osobě věřitele je spojeno i právo této osoby s postoupenou pohledávkou disponovat, např. právo ji dále postoupit, popř. dluh prominout apod. Obdobně se k vytyčené interpretaci připojil i další ze senátů Nejvyššího soudu, když rozhodl rozsudkem ve věci sp. zn. 23 Cdo 1238/2007 ze dne 28. 1. 2009 a zdůraznil, že změna v osobě věřitele může být důsledkem jen platné smlouvy o postoupení pohledávky, na jejímž základě nabývá nový věřitel i aktivní věcnou legitimaci k jejímu vymáhání. Platnost smlouvy o postoupení pohledávky však není rozhodná z hlediska plnění závazku dlužníkem novému věřiteli, je-li mu postoupení pohledávky původním dlužníkem oznámeno, resp. novým věřitelem prokázáno.

19. Všechny tyto judikáty byly nalézacím soudem respektovány, a to ke dni vydání jeho rozhodnutí (4. 11. 2009) i se zdůvodněním, proč bylo nutno považovat rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 201/2004 za výjimečně vybočující.

20. Dne 4. 12. 2009 podala stěžovatelka k poštovní přepravě blanketní odvolání proti rozsudku nalézacího soudu.

21. Teprve posléze vydal Nejvyšší soud ve velkém senátu občanskoprávního a obchodního kolegia rozsudek sp. zn. 31 Cdo 1328/2007 ze dne 9. 12. 2009, kterým se změnila judikatura Nejvyššího soudu v tom smyslu, že v soudním řízení není rozhodné, zda smlouva o postoupení byla platná a zda k ní opravdu došlo, tedy zda postupník tímto způsobem nabyl aktivní věcnou legitimaci, protože podle hmotného práva není existence (resp. platnost) smlouvy o postoupení rozhodná pro určení osoby, která je v důsledku postoupení pohledávky a následné notifikace věřitele dlužníkovi oprávněna přijmout plnění s účinky pro splnění dluhu dlužníkem. Oznámením o postoupení pohledávky, adresované dlužníku, postupitel vyvolá změnu osoby oprávněné přijmout plnění a také na sebe bere riziko vyplývající z toho, že i v případě neplatnosti (či dokonce neexistence) smlouvy o postoupení pohledávky splní dlužník dluh třetí osobě (postupníkovi) s účinky i pro postupitele. Samotným postoupením pohledávky však nedochází k jiné změně závazku, než v osobě věřitele, a v případě že smlouva byla neplatná, dochází k tomu, že k věřiteli přistupuje další osoba oprávněná přijmout plnění s účinky i pro (původního) věřitele. Jinými slovy, je-li tu úkon postupitele, kterým se oznamuje dlužníkovi osoba oprávněná k přijetí dluhu, pak je tato oprávněná osoba z hlediska změny osoby věřitele zpravidla též aktivně věcně legitimována k jeho vymáhání.

22. Stěžovatelka své blanketní odvolání doplnila podáním podaným k poštovní přepravě dne 30. 12. 2009 s tím, že v něm namítala nesprávný procesní postup, kdy soud neuznal její omluvu z jednání, kdy ji nepoučil k doplnění důkazů stran její aktivní legitimace a kdy nesprávně zhodnotil účinnost smlouvy o postoupení pohledávek. Stěžovatelka se rozsudku sp. zn. 31 Cdo 1328/2007 ze dne 9. 12. 2009 (a v návaznosti na něj další vydané rozhodnutí - rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1277/2007 ze dne 22. 12. 2009) nedovolala ani zde, učinila tak až v souvislosti s ústním jednáním, konaným dne 20. 4. 2010.

23. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 613/06 ze dne 18. 4. 2007 (N 68/45 SbNU 107) [následovaném nálezem

dalšími: nález sp. zn. III. ÚS 117/07 ze dne 20. 6. 2007 (N 104/45 SbNU 429), nález sp. zn. II. ÚS 635/09 ze dne 31. 8. 2010 (N 176/58 SbNU 539), vše dostupné in <http://nalus.usoud.cz>] Ústavní soud vyslovil prioritu hodnoty stálosti judikatury, již lze prolomit pouze za podmínky splnění procedurálních a materiálních podmínek: „Každá změna rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povolané i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem jevem ve své podstatě nežádoucím, neboť takovouto změnou zjevně je narušen jeden z principů demokratického právního státu, a to princip předvídatelnosti soudního rozhodování. To je prioritním důvodem, proč platná právní úprava předepisuje pro soudy nejvyšších instancí i pro Ústavní soud zvláštní a závazná pravidla přijímání rozhodnutí v situacích, kdy jimi má být jejich dosavadní judikatura překonána.“

24. Ústavní soud posléze vyslovil, že „judikatura nemůže být bez vývoje a není vyloučeno, aby (a to i při nezměněné právní úpravě) byla nejen doplňována o nové interpretační závěry, ale i měněna, např. v návaznosti na vývoj sociální reality, techniky apod., s nimiž jsou spjaty změny v hodnotových akcentech společnosti. Ke změně rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povolané i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem třeba přistupovat opatrně a při posuzování jednotlivých případů tak, aby nebyl narušen shora uvedený princip předvídatelnosti soudního rozhodování a aby skrze takovou změnu nebyl popřen požadavek na spravedlivé rozhodnutí ve smyslu respektu k základním právům účastníků řízení.“ [viz nález sp. zn. II. ÚS 3168/09 ze dne 5. 8. 2010 (N 158/58 SbNU 345), dostupný in <http://nalus.usoud.cz>].

25. Ústavní soud též dovedl povinnost soudů přistupovat ke změně judikatury nejen opatrně a zdrženlivě (tj. výlučně v nezbytných případech opodstatňujících překročení principu předvídatelnosti), ale též s důkladným odůvodněním takového postupu, jehož součástí musí nezbytně být i přesvědčivé vysvětlení toho, proč, vzdor očekávání respektu k dosavadní rozhodovací praxi, bylo rozhodnuto jinak [viz nález sp. zn. IV. ÚS 2170/08 ze dne 12. 5. 2009 (N 117/53 SbNU 473), dostupný in <http://nalus.usoud.cz>].

26. Předmětem ústavního přezkumu v rozhodované věci jsou důsledky změny judikatury soudů, k nimž došlo v průběhu soudního řízení (in concreto v rámci řízení o odvolání), jejichž obsahem nebylo zúžení prostoru pro uplatnění subjektivního práva, nýbrž jeho rozšíření.

27. Stěžovatelka se při podání žaloby neopírala o ustálenou soudní interpretaci relevantního práva, nýbrž jen o ojedinělé, v té době excesivní rozhodnutí; stěžovatelka tedy neuplatňovala subjektivní právo v dobré víře v souladu se skutečně ustálenou soudní praxí, avšak v průběhu řízení byla konfrontována s její zásadní změnou, a to v její prospěch (tím, že postupitel oznámil dlužníkovi postoupení pohledávky, neměly soudy dále zkoumat oprávněnost změny v osobě věřitele, kterou se stěžovatelce nepodařilo prokázat, a odpadl by tak důvod, pro nějž byla její žaloba zamítnuta). Nelze tedy prima facie konstatovat, že by došlo ke kolizi mezi hodnotou soudcovského dotváření práva na straně jedné a hodnotou právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování na straně druhé – k této kolizi by došlo jen tehdy, kdyby se změna právního názoru Nejvyššího soudu v řízení před obecnými soudy promítla jako zúžení možnosti stěžovatelky k uplatnění subjektivního práva (řízení by zahájila v dobré víře v existenci práva, daného soudy ustálenou interpretací zákona, což by se v důsledku změny judikatury ukázalo jako překonané).

28. Posouzení této situace musí vycházet ze zásady pečlivého vážení konkrétních okolností soudní pře, zejména zajištění rovnosti v uplatněných právech, ochrany oprávněné důvěry v právo, jakož i předvídatelnosti soudních rozhodnutí. Zároveň musí být zohledněna i nezbytnost vývoje soudní interpretace a aplikace zákona, včetně zajištění cíle spočívající v nutnosti zabránit strnulosti výkladu, jenž by se mohl stát překážkou dosažení účelů právní regulace.

29. Neuplatní se tu však hledisko posuzování nepřípustnosti retroaktivních dopadů způsobených

změnou soudní judikatury, kde by soudy byly zatíženy povinností zvažovat míru negativních dopadů pro ochranu důvěry v právo, nýbrž kritérium souladnosti resp. alespoň rámcové shody stěžovatelčiny argumentace s nosnými důvody rozhodnutí, kterým byla judikatura ke stěžovatelčinu prospěchu změněna. Toliko v takovém případě by totiž bylo nutné přisvědčit stěžovateli, že se beneficium změněné judikatury má vztáhnout i na její případ, neboť by bylo jen dílem okolností, že by k obdobnému „vyhovujícímu“ rozhodnutí nedošlo právě v jejím případě.

30. Ústavní soud konstatuje, že stěžovatelka změnu judikatury nijak nepředjímal, o zvrácení dosavadní judikatury neuvažovala, ani se o ni nesnažila, a obratu náhledu Nejvyššího soudu využila v poslední možný moment jako „šťastnou náhodu“.

31. Naopak nalézací soud zcela důsledně a v souladu s požadavky spravedlivého procesu, byť velmi stručně, vysvětlil, proč považoval převažující judikaturu, k jejímž závěrům se přiklonil, za závaznou. Pro stěžovatelku právě tato judikatura, jak její vývoj v čase Ústavní soud podrobně zrekapituloval, představovala „zákon“ (zákon ve smyslu účinného právního předpisu v podobě, v jaké jej soudy prakticky aplikují - viz rozsudek ESLP Kruslin proti Francii z 24. 4. 1990, stížnost č. 11801/85, § 29, dostupný in <http://hudoc.echr.coe.int>), na jehož dodržení se stěžovatelka mohla spoléhat a jehož účinků se mohla dovolávat.

32. Jestliže se stěžovatelka do okamžiku vydání obratového rozhodnutí Nejvyššího soudu ani nepokusila přesvědčit obecné soudy o potřebě změny dosavadní judikatury, pak za předpokladu priority hodnoty stálosti judikatury, již lze prolomit pouze za podmínky splnění přísných procedurálních a materiálních podmínek (viz body 23 až 25), nebylo lze ze strany Ústavního soudu stěžovateli přisvědčit, že pominutí rozhodnutí Nejvyššího soudu znamenalo excesivní odchýlení od (relevantním způsobem a nově) založené judikatorní praxe, čímž se měl odvolací soud vymknout zásadě právního státu a zasáhnout tak do jejího práva na spravedlivý proces. Odvolacímu soudu je však nutno drobně vytknout, že se zmíněné úvahy měly - alespoň ve stručnosti - objevit v odůvodnění jeho rozhodnutí.

VI.

Akcesoria a závěr

33. Se zřetelem k obsahu rozhodnutí obecných soudů lze uzavřít, že jak nalézací soud, tak odvolací soud v projednávané věci postupovaly ústavně konformně a předvídatelným způsobem, což vyústilo ve spravedlivá rozhodnutí. Ústavní soud proto z důvodů shora vymezených ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu nevyhověl a rozhodl nálezem tak, jak ve výroku uvedeno.

Zdroj: www.usoud.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Přerušeni řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)